

10

Skiljetecken Blanksteg

Blanksteg, eller mellanrum, gör man efter punkt, frågetecken, utropstecken, komma, kolon och semikolon när det följer ett nytt ord. (Observera att man inte gör blanksteg före dessa tecken.)

Man gör inget blanksteg före eller efter bindestreck, punkt, decimalkomma och kolon när dessa tecken står inne i ett ord eller siffertal.

MBL-förhandling, avd.dir., kl. 10.30

Inte heller gör man blanksteg mellan parentes eller citattecken och den omgivande texten.

Han dömdes "in contumaciam" (i sin frånvaro).

Däremot gör man blanksteg före och efter tankstreck (utom när det används i betydelsen från–till).

Han gick på seminariet – seminarier var det värsta han visste – bara för att få godkänt på kursen.

Mellan ett måttetal och den efterföljande enhetsbeteckningen gör man blanksteg.

200 m, 37 %

(Undantag är gradtal, till exempel 19°C.)

Dessutom görs blanksteg mellan siffergrupper i flersiffriga tal.

12 000 studenter, 1 500 000 invånare

Punkt

Punkt är som bekant ett avslutningstecken för en mening som utgör ett påstående. Använd aldrig punkt som avslutningstecken efter rubriker, datum, adresser, namnunderskrifter o.d. som står tydligt skilda från övrig text.

Använd alltid punkt efter bild- och figurtexter. Noter avslutas alltid med punkt, även när de inte utgör fullständiga meningar.

Punkt kan stå efter siffror vid numrering av rubriker och textavsnitt.

1. Utbildning
2. Läroanstalt
3. Kurs

- I. Universitet
- II. Högskola

Båge används hellre än punkt efter bokstäver med samma uppgift.

- a) Svenska
- b) Engelska
- c) Tyska

När man avbryter en mening, eller om man utelämnar något i ett citat, sätter man ut tre punkter – med mellanslag före och efter.

så ... hamnar utredningen

Komma

Reglerna för kommatering är många och omständliga. Huvudregeln är dock att man sätter komma där tydligheten kräver det.

Sätt komma

1. Mellan fullständiga huvudsatser som är förenade med ett bindeord, (till exempel, *och*, *men*, *eller*).

Områdesstyrelserna diskuterar frågan, men beslutsrätten ligger hos högskolestyrelsen.

Om man inte sätter komma kan tanken ledas fel.

De franska studenterna är fler i Danmark än i Norge och Sverige har det största antalet.

2. Mellan huvudsatser där *och* eller annat bindeord är utelämnat används också kommatecken.

De läste Strindberg, de läste Lagerlöf, de läste Ferlin.

3. I stället för bindeord i uppräkningsor används kommatecken – men inte före ett *och* eller ett *eller* som binder ihop de två sista leden.

Vi behöver köpa in pärmar, anteckningsblock, pennor, plastfickor och häftapparater.

4. Använd komma för att markera en parentetisk, inskjuten, bisats.

Sedan den 15 mars, då han började sitt nya arbete, har han varit strängt upptagen.

Sätt inte komma

1. Undvik att rada huvudsatser efter varandra med komma emellan. Sätt punkt i stället.

skriv

Undersökningen blir klar i april. Den kommer då att presenteras för styrelsen.

i stället för

Undersökningen blir klar i maj, den kommer då att presenteras för styrelsen.

2. Sätt inte kommatecken före sådana bisatser som behövs för att meningen ska bli fullständig.

som-satser:

De bestämmelser som vi nu talar om har aldrig ändrats.

att-satser:

I sin nyligen publicerade rapport framförde kommittén att undersökningen blivit för ytlig och därför måste göras om.

3. Mellan titlar som gäller samma person sätts inget komma.

Utbildningsministern fil. mag. Birgitta Nilsson.

Kolon, semikolon

Kolon använder man före citat, replik, tanke eller liknande. Semikolon är ett mellanting mellan punkt och komma. Det är svagare än punkt men starkare än komma.

Kolon används:

1. Före en uppräkningslista eller en förklaring. Efter kolon skriver man liten begynnelsebokstav när det följer uppräkningslistor eller satser som inte bildar hela meningar.

På informationsavdelningen produceras olika trycksaker: kurskataloger, informationsbroschyrer och cd-skivor.

Stor begynnelsebokstav används när kolon följs av en eller flera fullständig(a) mening(ar).

Sedan följde framgångarna på varandra: Projektet fick ett nyinstiftat pris. Initiativtagarna efterfrågades för föreläsningar i hela landet. Flera universitet hörde av sig och vill starta egna projekt.

2. Mellan initialförkortningar och genitiv-s, när ordet inte uttalas som ett ord.

EG:s stadgar (Eller EGs stadgar)

Semikolon används:

1. Mellan ett påstående och ett förtydligande eller en exemplifiering av detta påstående. Ett semikolon markerar en paus som är längre än den som markeras med kommatecknet men kortare än punktens. Efter semikolon skrivs liten begynnelsebokstav.

Den andra formuleringen känns otillräcklig; den behöver du fördjupa eller precisera.

2. Semikolon avskiljer grupper vid uppräknings.

Papperet ska vara vitt; typerna stora, kraftiga; uppställningen enkel, klar, estetiskt tilltalande.

3. Semikolon är också ett användbart tecken för att öka läsbarheten vid vissa grupperingar, när komma har en annan funktion och punkt är för starkt avskiljande.

A:32, 47, 92; B:12, 19, 22.

Bindestreck (divis)

Ett bindestreck (-) är kortare än ett tankstreck (–).

Användning:

1. Vid avstavning.

språk-fråga, mån-dag

2. När man markerar ett utelämnat sammansättningsled.

sön- och helgdag, höj- och sänkbar

3. När siffror ingår i en sammansättning.

1900-talet, E4-an, nr-serie

4. Mellan en bokstav eller en initialförkortning och resten av ordet.

å-ljudet, TT-nyheter

5. Vid sammansättningar för att visa att delarna är samordnade.

den kemisk-tekniska utbildningen, svensk-engelsk ordbok

Tankstreck

Ett tankstreck (–) är något längre än ett bindestreck (-). Det kallas också pratminus och kan inte nås direkt på tangentbordet – titta i manualen!

Användning:

1. För att markera en paus, ofta framför något oväntat.

När jag kom upp för trappan stod jag ansikte mot ansikte med – rektorn! (Observera blanksteg på bägge sidor om tecknet.)

Ett meningslöst sysslande med – ingenting alls.

2. Kring inskjutna satser.

*Jag kan inte – i varje fall inte nu – lova någonting.
(Observera blanksteg på bägge sidor om tecknet.)*

3. För att ange intervall, d.v.s. när något börjar eller slutar.

*Sträckan Malmö–Eslöv, 1997–1999
(Observera att det inte är något blanksteg på båda sidor om tankstreckets.)*

4. I uttryck som rör förhållanden eller problem mellan två parter.

*Förhållandet tillgång–efterfrågan,
konflikten samhällsvetare–teknologer*

5. I punktuppställningar.

Utredningen har till syfte:
– att föra fram förslag
– att redovisa och värdera information
– att dra slutsatser
(Observera att det är blanksteg efter tankstreckets.)

Parentes

Om parentesen står runt en del av en mening ska punkten stå utanför (*som här*). Man gör inget mellanrum mellan parentestecknet och texten.

Om hela meningen står inom parentes ska punkten stå innanför. (*På det här sättet.*)

Man bör undvika att sätta parentes inuti parentes. Om det är nödvändigt; använd hakparentes eller snedstreck.

(I föregående års anvisningar [1996-10-10, dnr 6061/96] till institutionerna finns en utförlig redovisning av katalogsystemets uppläggning.)

Snedstreck

Snedstreck (/) använder man för att ange att det finns flera saker att välja mellan. Snedstreck förekommer ofta på blanketter och liknande.

*Resan till konferensen sker med tåg/flyg
Deltar/deltar inte i lunchen*

Snedstreck används också i beteckningar för budgetår, läsår och liknande.

budgetåret 1996/97

Snedstreck kan dessutom ha betydelsen ”per”.

*4 gånger/år
km/tim*

I löpande text ger snedstreck ett formellt intryck. Skriv istället ut *eller*.

han eller hon, högskola eller universitet.

Detsamma gäller för uttrycket och/eller. Ofta kan det ersättas med *eller*, annars bör man skriva om meningen.

Citat, citattecken

Tänk på att det heter citattecken – inte situationstecken. Ordet citationstecken är visserligen korrekt, men *citatecken* är kortare och risken för att det blir fel är mindre.

Citatecknet ska skrivas ” (kallas typografiskt citattecken), inte " (måttensheten tum).

Undvik att i svenska texter använda utländska citattecken av typen “xyz” „xyz”, «xyz»

I de fall då texten inom citattecken utgör en enda mening, sätter man det avslutande citattecknet *efter* punkten. Om däremot citatet inte utgör en egen mening, sätter man det avslutande citattecknet *före* punkten.

I budgeten talas det om "stora neddragningar".

Om man måste citera inuti ett annat citat används enkelt citattecken (').

Ordföranden citerade ur protokollet: "Årsmötet beslutade att anslå 10 000 kronor till 'kunskapshöjande verksamhet'. Resterande 30 000 kronor ska fonderas."

Citattecken kan man sätta kring titlar på böcker, tidningar och filmer för att markera att det rör sig om ett namn eller en titel.

"Forskning och Framsteg" har nära 200 000 läsare.

Det behövs dock inget citattecken om namnet eller titeln föregås av ett förklarande substantiv.

Många läser med nöje tidskriften Forskning och framsteg.

Tillfälligt använda främmande ord eller uttryck, som ännu inte blivit allmänt godtagna, kan omges med citattecken.

Lisp är ett "interpreterande" språk.

Observera att citattecken inte används efter s.k.

Lisp är ett s.k. interpreterande språk.

Tre punkter

När man utelämnar något i ett citat så markeras detta med tre punkter (med blanksteg på var sida) om det bara rör sig om ett par ord och med tankstreck (med blanksteg på var sida) för ett längre avbrott.

"Dessa möjligheter att växla in på en högskoleväg ser vi som nödvändiga om intentionerna i den nya gymnasieskolan ... ska kunna förverkligas."

Om kravet på tydlighet är mycket stort kan man sätta en hakparentes kring markeringen, så här: [...]

Apostrof

Förutom vid citat i citat (se ovan) används apostrof (') sällan i svenska språket. Det behövs inte, men kan användas, vid genitiv av namn som slutar på -s, -x eller -z.

Andreas' promemoria, Kalix' kommun, Schweiz' utbildningspolitik.

Observera att man inte kan använda tecknet på engelskt vis: *Maria's rapport*.

Accenter

Blanda inte ihop apostrof (') med akut accent (´) eller grav accent (`). Akut accent används över betonat -e i vissa låneord och namn.

idé, kafé, Rosén

Accenten i sådana ord sätts även ut över böjda former: *idén, idéer, kafét, kaféer*. Lagg märke till att man i bestämd form av ordet inte lägger till något extra e. Man skriver inte *idéen* eller *kaféet*.

Observera att ord som slutar på -*eum* inte har accent.

*jubileum, jubileet, jubileer
museum, museet, museer*

Grav accent används i några franska låneord.

*Hon håller sig à jour med forskningspolitiken.
3 à 4 kronor.*

Observera att det italienska *a conto* inte har accent, inte heller det latinska *a priori*.

Paragraftecken

Paragraftecken (§) används i stadgar, protokoll och liknande. Det kan bara användas tillsammans med en siffra.

Skriv	i stället för
<i>i sistnämnda paragraf</i>	<i>i sistnämnda §</i>

Paragraftecken placeras före siffran: § 5 (utläses paragraf fem och skrivs med blanksteg).

Omvänd ordning 5 § (utläses femte paragrafen och skrivs med blanksteg) förekommer bara i lagtext och juridisk text vid hänvisning till lagtext.

Om man vill hänvisa till flera paragrafer, kan man använda två paragraftecken.

i §§ 3–5